

Havacılık Sektöründe Dış Ticaret Süreçleri

Eğitmen :

RIZA İNCECİK

TUSAŞ İthalat-İhracat Şefi

26.05.2022

Giriş

Bu eğitimde temel amacım:

- Havacılık sektöründe dış ticaret süreçlerini tek tek anlatmak, süreçlerin belirleyicisi olan uluslararası düzenlemeler ile iç mevzuatın tüm boyutlarını sizlerin önüne sermek yerine; Farkındalık sağlayacak, merak uyandıracak ve kritik olan konuları öne çıkaran bilgiler vermektir.
- Bu düşünceler ile içeriği hazırlarken, resmin bütününe oluşturan temel konulara detaylarına girmeden yer vermek istedim.
- Nihayetinde günümüzde bilgi artık ulaşılabilir bir olgudur. Artık önemli olan bilginin gerektiği zamanda gerektiği içerikte sağlanabilmesidir. Bunun da belirli düzeye ulaşmış bir farkındalık ile sağlanabileceği düşüncesindeyim.

Dış Ticaret

- Dış ticaret iki veya daha fazla ülke arasında yapılan mal ile hizmet alışverişidir.
- Dış Ticaret Sistemi ülkenin dış ticaret işlemlerini teşkil eden ithalat ve ihracat ile ilgili tüm mevzuat ile oluşturulmuş uygulama ve yapıyı ifade etmektedir.
- Dış ticaret işlemleri ise; bir ülkeden diğer bir ülkeye satılan veya o ülkeye başka bir ülkeden getirilen malların çıkış veya girişinin düzenlenmesini içeren kurallardır.

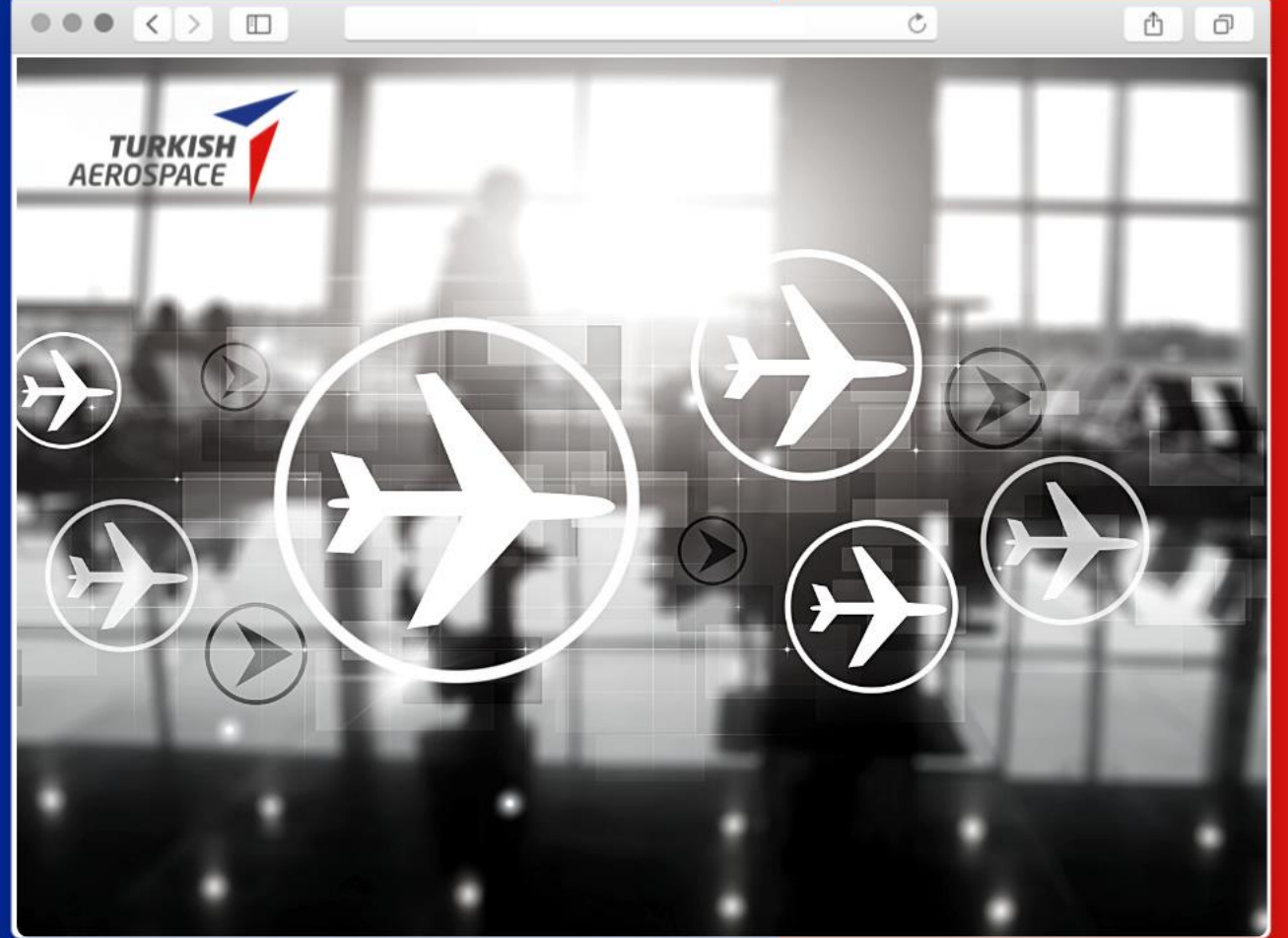
Dış ticarete iki yönlü bir akış vardır.

- Bunlardan biri ticaretin konusu malın alım satımı,
- Diğerisi ise mal bedellerinin transferidir.
- Dış ticaret dünya ekonomilerinin temeli olup; yatırımı, istihdam yaratmayı ve ekonomik büyümeyi teşvik eder. Yaşam standartlarının yükselmesinde doğrudan etkisi vardır.

Havacılık

En özet anlamda havacılık için ;

Uçmak ve uçurulmak üzere insanlar tarafından üretilmiş hava taşıtlarının tasarımı, üretimi, bakımı ve sertifikasyonu ile ilgili olan tüm eylemler, endüstriler ile ilgili kurum ve kuralların bütünleşmiş halidir diyebiliriz.

Hava Araçları

Hava araçlarını;

- Kullanım amacı
- Yapısı
- İnsanlı-insansız olması,
- Tahrik yapısı (hava soluyan-hava solumayan)

Gibi çeşitli kıstaslara göre tasnif edebiliriz.

Havacılık sanayisi açısından ise ana sınıflandırma

- Sabit Kanatlı platformlar,
- Döner Kanatlı Platformlar şeklindedir.

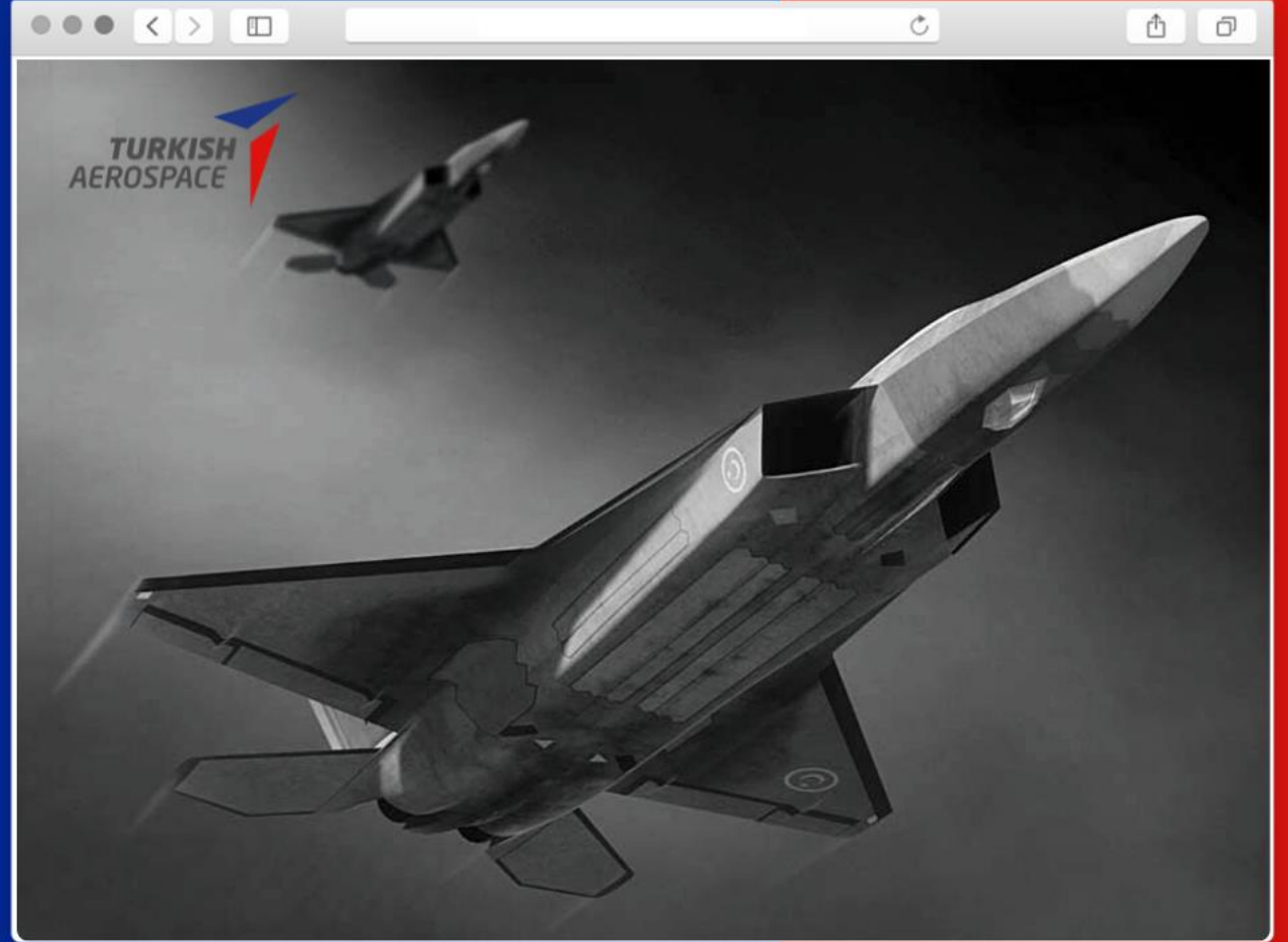

Hava Aracı İhracat Süreci

- Sözleşme Görüşmeleri - Sözleşmenin İmzalanması
- Takvimlendirme, Bütçelendirme, Planlama
- İhraç izinleri
- Satış Ürününe Özel Ürün Ağacının Belirlenmesi (Bill Of Material-BOM)
- Tedarikçiler ve Alt Yüklenicilerin Belirlenmesi
- Üretim Takvimine Göre Satın Alma Taleplerinin Oluşturulması
- Siparişlerin Tedarikçilere İletilmesi
- İthal İzinleri, Muafiyet, Teşvik, İstisna Çalışmaları
- Sevkiyatların Yurda Getirilmesi, Gelen Sevkiyatların İşlemleri (Sistemsal ve Fiziki İşlemler)
- Mal Bedellerinin Transferi
- Projeler Göre Tasnif , Gümrük Rejimleri Uygulamaları ile İthalat ve Bağlı Uygulamalar
- İhraç Edilecek Ürünün Üretimi ve Satışa Hazır Hale Getirilmesi
- Ürünün Satış Siparişi - Faturalandırma
- Paketleme ve Sevkiyat İşlemleri
- İhracat İşlemleri
- Teslimat ve Entegre Lojistik süreci

Sivil-Askeri Havacılık Ayrımı

- Sadece hava platformlarının kullanım amacını göre yapılmış bir ayrımın ötesinde bir ayrımdır.
- Hava platformlarının üretiminden, kullanımı, bakımına kadarki disiplinler, düzenlemeler, standartlar ve bunlara ait düzenleyici, izleyici kuruluşlar da değişmektedir.

Havacılık Sektöründe Teşvik, Muafiyet ve İstisnalar konusu

- Havacılık sektörü birçok etmenler yüzünden yoğun ithal girdi kullanan bir sektördür.
- Maliyet etkinlik, sürdürülebilirlik ve rekabetçi bir yapı açısından ithal girdiler üzerindeki vergi yükünün minimize edilmesi, genel veya sektöre özgü teşviklerden yararlanılması, ihracat veya döviz kazandırıcı faaliyetlere yönelik desteklerin izlenmesi ve yararlanılması bu konuda çok öne çıkmaktadır.
- Sektörün oyuncuları, Dış ticarete sadece yurtdışı tedariklerin satın alınma ve gümrükleme boyutu ile bakmamalı, sektöre, ürüne, müşteriye, satışın tipine yönelik teşvik, destek unsurlarını ile muafiyet ve istisna sağlayan durumları iyi kovalamaları gerekmektedir.

Havacılık Girdilerinde Teşvik, Muafiyet ve İstisnalar Konusu

Bu Kapsamda bunların neler olduğuna kısaca bakacak olursak:

- Yatırımların Teşviki
- 2009/15481 sayılı Karar (4458 sayılı Gümrük Kanunun Bazı Maddelerinin uygulanması Hakkında Karar)
- 3065 Sayılı KDV Kanunun 13/F Kapsamındaki İstisnalar (Ulusal Güvenlik Harcamaları)
- Ar-Ge Teşvikleri (5746 sayılı Ar-Ge ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun / 4691 Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu)
- Destek Yönetim Sistemi (DYS) Kapsamı Destekler
- Antrepo Uygulamaları (Antrepodan ihraç, elleçleme, tedarikçiye stoklatma gibi)
- İhraç Kayıtlı Satışlar ve KDV İadesi Konusu

Ayrıca Yetkilendirilmiş Yükümlü Statü Belgesi (AEO), gümrük işlemlerinin kolaylaştırılması açısından sağlayacağı katkılar nedeniyle alınması gereken bir statü sertifikasıdır.

Muafiyet ve İstisna Arasındaki Fark

- **Muafiyet;** Vergi kanunları hükümlerine göre yükümlü olması gereken kişilerin, (gerçek ve tüzel kişilikler) veya kişi gruplarının, yine kanunlarla vergi dışı bırakılması durumudur.
- **İstisna** ise: Vergi kanunları kanunlarına göre vergilendirilmesi gereken konunun veya konuların aynı kanunlar ile vergilendirilmemesidir.

Tesis Güvenlik ve Üretim İzin Belgeleri

- Savunma ve Havacılık sanayisi ile ilgili temel düzenleme “5201 sayılı Harp Araç ve Gereçleri İle Silah, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkındaki Kanun” ve “5202 Sayılı Savunma Sanayi Güvenliği Kanunları’dır.
- Bu alanlarda faaliyet gösterecek bir kuruluşun bu mevzuat gereklerine göre kendisini yapılandırması gerekmektedir. Savunma Sanayi Güvenliği makamı Milli Savunma Bakanlığı Teknik Hizmetler Genel Müdürlüğü’dür.

Tesis Güvenlik ve Üretim İzin Belgeleri

- Makamın yayınladığı KTL olarak anılan “Kontrol Tabi Liste” ana çerçeve belgesi olup, bu liste kapsamına giren ürünlerin üretimini yapmak isteyen tüm kuruluşlar “Üretim İzin Belgesi” almak zorunda bu kapsama giren tüm tesisleri de “Tesis Güvenlik Belgesi” kapsamına girdiğinden bu belgeyi almak zorundadır.
- Teknik Hizmetler Genel Müdürlüğü izin ve denetim makamıdır (Savunma Sanayii Milli Güvenlik Makamı).

5201 Sayılı Yasa Kapsamında İthal ve İhraç İzin Süreçleri

- Kontrole Tabi Liste (KTL) ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası ihracat kontrol rejimleri olan Wassenaar Düzenlemesi Mühimmat Listesi (WD) ve Füze Teknolojisi Kontrol Rejimi (FTKR) Ek Listesi'ndeki malzemelerin ithalat ve ihracatı MSB Teknik Hizmetler Genel Müdürlüğü iznine tabidir.
- Bu kapsamda olan bir ürünün ithalatı için, Savunma Sanayii Milli Güvenlik Makamına son kullanıcı belgesi ve ithal izni için başvuru yapılır. İhraç izni için ise alıcı ülke yetkili makamlarının d zenlediğı son kullanıcı belgesi ile birlikte ihraç izni için Savunma Sanayii Milli Güvenlik Makamına başvuru yapılır.

Çift Kullanımlı Malzemeler

- Çift kullanımlı ifadesi hem sivil hem askeri amaçlı kullanımı bulunan sistemler/teknolojiler için kullanılmaktadır.
- Gelişmiş devletler ve büyük firmalar çift kullanımlı sistemlere yönelmektedir. Dünyanın ilk 10 büyük savunma ihracatçısı firmalarının hepsi sivil pazara da ürün üretmektedir.
- Türk Savunma Sanayinin, iç ve dış piyasada, sivil ürünler kapsamında ilgili diğer sektörlere ilgi duymaması; pazar ve ürün seçeneklerini çeşitlendirememesi büyük bir sorun olarak değerlendirilmektedir.
- Bu bağlamda TUSAŞ hem sivil hem de askeri pazara üretim yapabilen geniş üretim yapısı ile diğer savunma ve havacılık firmalarından kendini ayıran bu yönü ile çok dikkat çeken bir firmadır.

EXPORT

İhraç Lisansları, Son Kullanıcı Belgesi, ITAR , EAR Kapsamları ve Önemi

- ITAR (International Traffic in Arms Regulations) ve EAR (The Export Administration Regulations) ABD'nin kendi güvenliğini korumak ve belirlediği malzemelerin ticaretini kısıtlamak, kontrol etmek için iki çerçeve düzenlemedir.
- ITAR savunma ve askeri teknolojiyi içerir listelenmiş ürünlerin ticareti, ABD'den çıkışını ve bilgi paylaşımı engelleyen, izne bağlayan, yaptırımları ağır kalıcı ve kapsamlı düzenlemelerdir.
- EAR ise genel olarak çift kullanımlı malzemelere yönelik düzenleme olup, ticaret kontrol listesinde yer alan potansiyel askeri kullanımları denetler ve izne bağlar.

İhraç Lisansları, Son Kullanıcı Belgesi, ITAR , EAR Kapsamları ve Önemi

- Son Kullanıcı belgesi Tedarikçi (Consignee) ve Son kullanıcı (End User) tarafından ilgili bölümleri doldurulup, imzalanarak hükümet onayı alınan ve satıcıya iletilen belgelerdir. Onay makamı ülkemizde MSB'dir
- Çift kullanımlı malzemeler kapsamında ise bu belge Nihai Kullanım Sertifikası olarak Ticaret Bakanlığı'nca onaylanmaktadır.
- Peki bunların pratiğe yansımaları nedir ne anlama gelir?
- Son kullanıcı belgesi, ihraç lisansı alımı, teslimat teyidi gibi işlemler malzeme tedarikinde çok rastlanan uygulamalardır. Dolayısıyla bunlar konusunda detaylı bilgi sahibi değilseniz, üreteceğiniz bir hava aracı için belirlediğiniz girdileri tedarik dahi edemeyebilirsiniz.

Havacılık Sektöründe Standartlar ve Kalite

Havacılık sektörü diğer sektörlerden çok daha fazla kuralları olan bir sektördür. Havacılık sektörü için, “**kuralları kanla yazılmıştır**” sözü kullanılır.

Hava araçlarının; Yapılmasından, kullanılmasına, sektörde çalışan insan kaynaklarının işe alınma ve çalışma şartlarının belirlenmesine, hava limanlarının kullanım şartlarına kadar her şey kurallarla sabittir.

- Havacılık standartlarını belirleyen uluslararası kuruluşlar vardır.
- Ülkelerin devlet statüsünde üye olduğu ICAO (International Civil Aviation Organisation-Uluslararası Sivil Havacılık Organizasyonu),
- Avrupa’da havacılık kurallarını oluşturan EASA (European Aviation Safety Agency-Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı)
- Havayolu işletmelerinin üye olduğu IATA (International Air Transport Association-Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği), bunların en temel olanlarıdır.

Havacılık Sektöründe Standartlar ve Kalite

- Kalite yönetimi ilkeleri ve kalite sistemi unsurları ulusal ve uluslararası standartlarda belirlenmiştir.
- Havacılık sektöründe kalite konusunda işletmelerin uyması gereken kalite yönetim sistemi ve hazırlamaları ve uymaları gereken kalite el kitapları vardır.
- Türkiye’de Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü(SHGM) SHT 121.23 (Sivil Havacılık Talimatı)ile ICAO’nun kurallarına bağlı kalarak kaliteyönetim sistemi oluşturmuştur.
- ICAO’nun belirlediği kalite sistemi dışında,AS9100 standardı önemli bir belirleyicidir.
- AS9100 standardı, ISO 9001 kalite standartları çerçevesinde havacılık sektörüne uyarlanarak oluşturulmuştur.
- ICAO’ya göre standartlar daha emniyetli, daha kaliteli sonuçlar ortaya çıkarırken daha kapsamlı iş yapısı sağlamaktadır. Bazı standartlar ağırlık, boyut gibi fiziksel çıktıları düzenlerken, havacılık sektöründeki standartlar aynı zamanda işin nasıl yapılacağını kurallaştırmıştır.

TUSAŞ Dış Ticaret Faaliyet Alanları

1

Dış Ticaret

- Bilgi Yönetimi ve Üretimi
- Kambiyo / Ödeme İşlemleri
- Belge Yönetimi

2

Gümrükleme

- Gelen ve Giden Malzemelerin Gümrük İşlemleri
- Maliyet Hesaplama
- UGKL, Yatırım Teşvik ve Muafiyet İşlemleri
- Evrak ve Belge Takibi

3

Gümrüklü Depolar

- Depolama / Depo Yönetimi
- Antrepo işlemleri

4

Mevzuat Bilgisi ve Takibi

- Mevzuat Takibi ve Uygulamaları
- DİİB ve Kapasite Raporu İşlemleri
- Yetkilendirilmiş Yükümlü (AEO) İşlemleri

Teşekkürler!

Herhangi bir sorunuz olursa
bana ulaşmak için ;

